

forordet, at »det ikke er uvæsentligt for forståelsen af en tidsalders musik at den betragtes i relation til de øvrige kulturelle foreteelser og politisk-historiske begivenheder«. Imidlertid er det netop en af hovedindvendingerne mod bogen at »relationen« ikke berøres: fordi man først bringer en oversigt over samfundsforholdene i en given periode og derefter en analyse af dens musik har man jo intet sagt om relationen mellem musik og samfund. I virkeligheden svarer disse iøvrigt i mange måder klare og rammende indledningsafsnit blot til det, der i tidligere tiders historiebøger stod »med småt« – lidt ekstra kolorit på hovedteksten.

Bogen er forsynet med en række illustrationer og talrige nodeeksempler. Også her er der en mærkbar forskel på det, der formodes at være de to forfatters bidrag. I de seks kapitler om kompositionsmusikken er billedmaterialet velvalgt og supplerer teksten på en god måde; man har i meget høj grad undgået de velkendte billeder, som ses i enhver musikhistorie; i stedet har man lagt vægt på at finde billeder specielt fra arkitektur og malerkunst til belysning af musikkens stilistiske karakteristika. I det afsluttende kapitel om den rytmiske musik, derimod, er billedmaterialet ret uinteressant, idet det næsten udelukkende består af nærbilleder af førende musikere. For nodeeksemplernes vedkommende gør en anden forskel sig gældende. I kapitlerne om kompositionsmusikken bringes nodeeksemplerne som regel ret umotiveret; ingen bliver rigtig klar over, hvorfor netop dette eksempel er valgt. »I denne symfoni har jeg (uden overdrivelse) lagt hele min sjæl«, sagde Tjaikovskij om sin sidste symfoni »Pathétique« – hedder det som tekst under fem temaer fra Tjaikovskijs 6. symfoni Eller: »To kendte stykker fra Glucks opera »Orfeus og Euridice«. Øverst de salige ånders dans og nederst Orfeus' berømte klagesang«; hvad eksemplerne iøvrigt skal vise fremgår ikke – og ydermere er teksten på tysk (»Ach ich habe sie verloren...«!). Anderledes med nodeeksemplerne i det rytmiske kapitel. Her er næsten alle eksemplerne valgt for at vise noget ganske bestemt: en »rytmisk« udformning af et kendt populær-tema; en speciel harmonisk effekt, som udanalyseres i teksten; en »blå« farvning hos John Coltrane o.lig. Selvom man kan frygte at forklaringen til disse nodeeksempler undertiden forudsætter større musikteoretisk indsigt end bogens målgruppe må formodes at have, kan man dog klart se, hvad meningen med de valgte eksempler er.

En liste over ordforklaringer, en tidstavle samt en litteraturliste afslutter bogen. Litteraturlisten er ikke rigtig til at blive klog på; den ligner et tilsyneladende helt tilfældigt udpluk af

danske og udenlandske titler. Under rubrikken »Musikhistorie i almindelighed« finder vi Emilius Bangert, *Gudstjenestemusik*, Kbh. 1944, Rudolf Simonsen, *Musikhistoriske Hovedstrømninger*, Kbh. 1930 og Wörner, *Geschichte der Musik*, Göttingen 1961, men ikke f.eks. senere udgaver af Wörner eller Lang, *Music in Western Civilisation*. Under »Romantikken« står opført Einstein, *Die Romantik in der Musik*, München 1950, C. Skou, *Andreas Peter Berggreen*, Kbh. 1895, men ikke Knepler, *Musikgeschichte des XIX. Jahrhunderts*. Og sådan kunne man blive ved. Som litteraturvejledning for interesse-rede elever er en sådan litteraturliste uanvendelig.

Som det fremgår må der rejses en række væsentlige indvendinger mod bogen, både af principiel art og af mere detaljeret art. Som musikhistorisk håndbog kan den kun anvendes, hvis man enten ser bort fra disse indvendinger eller bruger teksten som udgangspunkt for en problematiserende og stærkt begrebsudvidende diskussion om sider af den vestlige verdens musik.

Reggae i Babylon

af Sven Fenger

Syphilia Morgenstjerne: *Reggae. I fritt fall fra Babylon mot Jamaicas indre*. Eget forlag.

Dette er den første norske - og skandinaviske - bog om reggae-musikken på Jamaica. Og som sådan må den også interessere et bredt dansk publikum bestående af musikpædagoger, musikudøvere og alle de andre, som hverken er det ene eller andet, men som er vågne overfor, hvad der rører sig på musikscenen lige nu. For der er ingen tvivl om, at reggae-musikken her i Danmark for alvor er ved at blive udbredt, både i sin oprindelige form, og i en speciel dansk - europæisk udgave. Det kan direkte aflæses af pladesalgs-statistikker; af det antal koncertgængere, der fyldte Forum i København (intet mindre) ved Bob Marley-koncerten i juni dette år; og af den forholdsvist brede omtale, musikken får i de mere progressive musikudsendelser i radioen.

Er det så en grundbog om reggae-musikken og dens sociale og historiske forudsætninger i det jamaicanske samfund? Det er nemlig det, der er brug for, for indtil videre er stort set al reggae-litteratur - dvs. engelske, amerikanske og jamaicanske bøger om emnet - præget af, at der aldrig er foregået nogen gennemgribende og grundlæggende forskning på området. Enten handler disse bøger om noget af det, der er forudsætningerne for reggaens eksistens - rastafarianismen, raceproblematikken på Jamaica, og lign. - eller osse er det slet og ret populære fremstillinger med mange flotte billeder og musikerbiografier, beregnet på et stort marked og derfor af mere tvivlsom værdi i en mere seriøs, for ikke at sige videnskabelig sammenhæng.

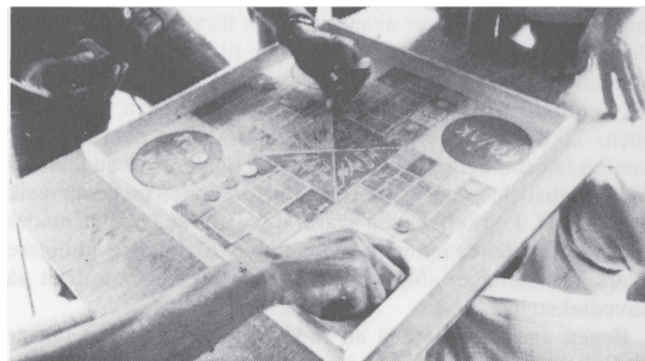
Lad det være sagt straks, at denne bog dækker ikke dette hul. Det er ikke grundbogen om reggae-musikken.

Umiddelbart skulle man ellers tro det, når man hurtigt kigger indholdsfortegnelsen over og bladrer bogen igennem. Alle punkterne er med:

Beskrivelser af ghettomiljøet i Kingston, hvor reggaen hovedsagelig findes og dyrkes. En gennemgang af rastafaribevægelsen og filosofien fra slavetiden, over Haile Selassies skelsættende besøg på Jamaica i 1966 og frem til en præcisering af, hvor bevægelsen står idag, ideologisk og socialt. Et afsnit om reggaemusikken. De musikalske rødder i afrikanske rytmer og europæisk præget folkefolkemusik, og hele udenomsapparatet - pladestudiet, diskotekerne og disc-jockeyerne (eller soundsystems og toasters, som det hedder på Jamaica), og musikere og deres publikum. Et afsnit om Jamaica i dag. Jamaica som et tilnærmet socialdemokratisk samfund i den 3. verden, hvor der paradoksalt nok hersker social nød og elendighed hos 90% af befolkningen, og hvor den politiske korrupsion er reglen og ikke undtagelsen.

Et afsnit om ganja, hvor der redegøres for dette euforiserende rusmiddels enorme udbredelse hos såvel brugerne som udøverne af reggae-musikken. Og endelig en omfattende ordliste, hvor alle væsentlige ord i reggae-terminologien er forklaret, samt en liste over relevant litteratur. Hertil kommer, at bogen er rigt og spændende illustreret.

Men hvorfor er det så ikke grundbogen om reggae-musikken? Det er det ikke, fordi bogen først og fremmest er journalisten Syphilia Morgenstierens egen og højst subjektive reportage om det besøg, hun aflagde på Jamaica i juni/juli 1978. Og bogen handler om den måde, hun mødte reggae-musikken og reggae-menneskene på, mens hun var på øen. Det er bogens styrke og svaghed. Styrke, fordi man under læsningen gang på

gang bliver revet med i nogle fantastisk levende beskrivelser.

Som f.eks. S.M.'s beskrivelse af det første møde med Downtown-ghettoen i Kingston:

Kort efter sin ankomst til Jamaica, efter at have installeret sig i Uptown på et anstændigt hotel, begiver hun sig på egen hånd ned i byen, og hun fortæller:

»Der er teknisk set lige varmt over hele byen. Men des længere sydpå den hvide pilgrim kommer, des stridere løber sveden.

Hun har negligeret turistdamens råd og Uptowns anstændighedsprincipper, og hun begiver sig nedad til fods. I begyndelsen marcherer hun målrettet. Det tager sig komisk ud, for ingen her forhaster sig unødvendigt.

To mænd, som sidder under skyggen af et mangot træ kigger hovedrystende på marchen, og standser hende. Hun nøler, men standser 'og tar en røyk' (ganja formodentlig - v.a.) sammen med dem under træet.

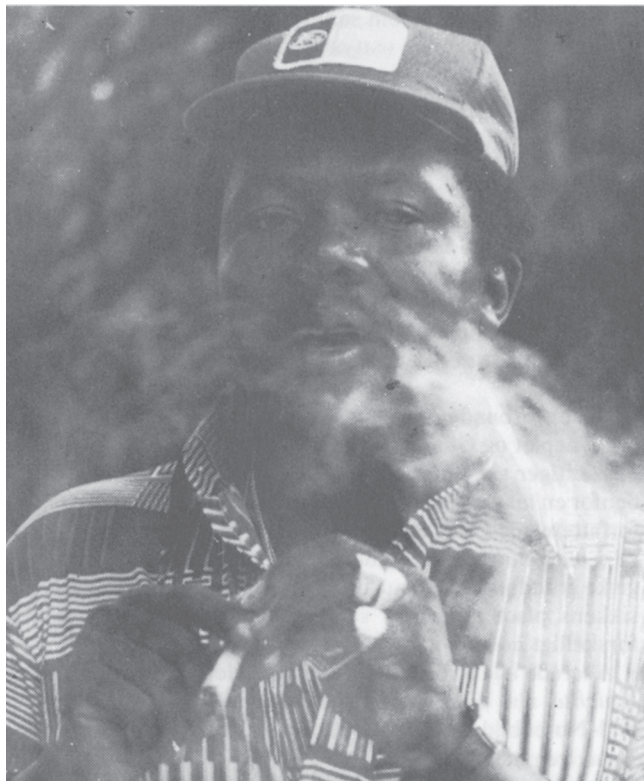
- Ah weh you come fa-am?

- Hva? Hun forstår ikke et ord. De taler 'patwa', et sprog, som ikke er omtalt i turistbrochurerne.

- Jeg sagde: Hvor kommer du fra? Han som har præsenteret sig som Winston, skærer grimasser, mens han overdriver sit skoleengelsk.

- Å. Norge. Skandinavien. Hun vil lire en forklaring af sig, men Winston afbryder hende og oplyser, at statsministeren hedder Nordli og er et sidestykke til Jamaicas Michael Manley, og at Nordli var her for nogle måneder siden, og da måtte de oversætte alt, hvad han sagde i radioen.

- Du må coole dit tempo ned, siger de. - Du dør, hvis du fortsætter sådan. Du må leve dig ind i rytmen. Rytmen! Den du hører. Se, folk bevæger sig efter rytmen her. Reggae-rytmen.« (s. 13).

Men hvordan er så reggae-rytmen, spørger den vinterblege læser sig selv og S.M. Og her bliver bogens svaghed tydelig:

Der er mange tilløb til analyser og beskrivelser af reggaemusikken, som f.eks.:

»Reggae er et ægtefødt barn af sort socialt oprør mod det hvide herresamfund, og moderne teknologi. Undfanget ved trommerne, Forløst ved tropevarmen, det sociale samvær og transistorradioen. Næret af rastafarianismen, dansegleden, ganjaen og ekkomaskinen.«

Men bogen når aldrig rigtig længere end til sådanne konstateringer. Stilarterne Ska, Rock Steady, Reggae og Roots-reggae defineres og analyseres aldrig præcist, hverken hver for sig eller i forhold til hinanden. Beskrivelserne og definitionerne foregår hele tiden på oplevelsesplanet:

»Og den (Roots-reggaen - v.a.) genspejler sig ikke blot i teksterne. Bag selve den hårde 'ridim' - rytme - ligger der noget, som ifgl. udøverne ikke kan læres:

'Eric Clapton, Johnny Nash, Rolling Stones - svenske, engelske, franske bands - de kan prøve at spille reggae, men de opnår det ikke. Alt hvad de kan gøre er at henlede opmærksomheden på den musik, som kommer fra os og som vi kalder 'Roots'. ... Men det er ikke teknisk eller musikalsk dygtighed, det drejer sig om. Det er holdninger. Og for at forholde sig til virkeligheden, må du opleve den. Vor musik er ægte.'« (s. 61)

Og senere hedder det:

»Diskotekerne er Roots-musikkens vigtigste legeplads. Og derfor har der i diskotekerne udviklet sig en egen, hårdnakket musikstil: 'Rub-a-dub style'.

For et utrænnet og uforberedt øre er denne stil nærmest uigennemtrængelig og opleves sikkert lige så afskyeligt som rå punk. Men er man først fanget ind i reggae-verdenens konsekvente net af nydelser, er denne form selve 'den yderste konsekvens' og et farligt musikalsk rusmiddel.« (s. 62)

Og igen senere:

»For musikken er så revolutionerende, at du må bevæge dig når du hører den. Og den er så konsekvent og kompromisløs, fordi der ligger så megen bevidsthed bag den. Vi vil rive Jerikos mure ned.« (s. 65)

Man fornemmer altså, at Roots-reggae er noget med socialt oprør, et uoverskueligt lydbillede, og en inciterende og nærmest euforiserende rytmeoplevelse. Men meget længere når man heller ikke.

Det er måske for meget forlangt af en bog af denne type, at den skal klarlægge og opstille alle elementerne i en musikstil i overskuelige og illustrative diagrammer og nodeplancher, men en vis grad af objektiv og saglig information om hovedemnet må man dog kunne forvente. Og det får man altså ikke. - Noget andet er så, at dele af reggae-kulturen simpelthen ikke lader sig dechiffre:

»Men hovedgrunden til, at det ikke lader sig gøre at nedskrive disc-jockeyens lyrik, er ikke sproget. 'Talk'-lyrikken er, som ordet antyder, kunsten at snakke.

Den er så mundtlig, og skabt i øjeblikket - til en given rytme - at det ikke lader sig gøre at overføre det til papiret, uden at volde kunstarten grov uretfærdighed.« (s. 66)

Bortset fra denne - store - svaghed er bogen en oplevelse af de gode. Anekdoterne er mange og spændende, miljøbeskrivelserne ligeså. Illustrationsmaterialet er nærmest forbilledligt brugt. Hvert billede fortæller en historie og er altid lige præcist der, hvor teksten kræver det. Sproget er flydende og letlæst -

også for danskere. Og så har vi ovenikøbet den oplevelse at læse om ganja-kultur og ghetto-reggae på klingende norsk. Noget der i danske øjne og ører kan være en sjov oplevelse. Som f.eks. på det sted, hvor S.M. har taget læseren med til en superprofessionel og helt igennem tuff pladeindspilningssituation i et studie, hvor ganja-skyerne ligger tungt og musikerne sveder. Her bliver det ufrivilligt komisk, når det hedder, at »I-Roy (produceren - v.a.) sender en guttunge ut etter brus.«

Denne bog kan med fordel supplere den allerede eksisterende reggae-litteratur. Bogen koster ca. 60 kr. og kan i Danmark indtil videre kun købes hos Haase og Søn i København.

P.S. Det var oprindeligt planen, at Norsk Gyldendal skulle udgive bogen, men forlaget fik kolde fødder, da man i bestyrelsen erfarede, at denne bog indeholder et forsvar af nydelse af marijuana - for nu at sige det mildt.

Kritik eller forsoning?

af Karin Sivertsen

Georg Knepler: *Geschichte als Weg zum Musikverständnis. – Zur Theorie, Methode und Geschichte der Musikgeschichtsschreibung*. Reclam 1977. 663 sider. Kr. 22,–.

Günter Mayer: *Weltbild–Notenbild. – Zur Dialektik des musikalischen Materials*. Reclam 1978. 470 sider. Kr. 20,–.

Det internationale (tyksprogede) bogmarked for musikvidenskabelig litteratur får i disse år en veritabel vitaminindsprøjtning gennem den strøm af udgivelser, som tilføres det fra den østtyske musikforskning. Fra østtyske forlag er der i de senere år udkommet adskillige store videnskabelige arbejder, heriblandt de to bøger, som denne anmeldelse skal beskæftige sig med.

Normalt har de musikvidenskabelige musiktidsskrifter været stedet at søge, hvis man ville orientere sig i den nyeste forskning, men østtyskerne har nu satset på at opbygge et bogmarked, et projekt, som skulle have de bedst mulige betingelser set ud fra en købersynsvinkel. Bøernes pris er så lav, at der nærmest er tale om symbolsk betaling.

Og hvad får man så for sine penge?

Generelt er der tale om samleudgivelser af tidligere offentliggjorte artikler fra de østtyske musiktidsskrifter eller bidrag fra de mange musikkongresser, normalt med en eller to nye artikler. Der er altså ikke altid tale om nyudgivelser. Bliver man i første omgang skuffet over dette opvejes denne skuffelse imidlertid af den nytte, der ligger i at en række artikler, der omhandler samme emne, er blevet samlet på et sted. Karakteristisk for bøgerne er nemlig, at der til trods for antologikarakteren altid er en indre logik i udvælgelsen af artikelstoffet, således at det er en relativt afgrænset problemstilling der behandles.

En udgivelsespolitik af denne art er efter min mening meget værdifuld både set i et videnskabeligt og et pædagogisk perspektiv.

Det er forbundet med speciel interesse at sammenligne Georg Knepler og Günter Mayers nyeste bøger. Begge forfattere beskæftiger sig med musikvidenskabens teori og metodik indenfor en marxistisk referenceramme. Alligevel arbejder de to forfattere med forskellige teoretiske modeller for *materialistisk musiktolkning*, forstået på den måde, at selve det sociologiske grundproblem i musikvidenskab, spørgsmålet om musikkens placering i den samfundsmæssige helhed, opstilles forskelligt hos dem.

Allerede i de to bøgers titler træder dette forhold frem, »*Geschichte als Weg zum Musikverständnis*« overfor »*Weltbild–Notenbild. Zur Dialektik des musikalischen Materials*« (mine fremhævelser).

Kneplers udgangspunkt for beskæftigelsen med musik er det historiske forløb den kompositoriske virksomhed indgår i. Forklaringsmodellen for den musikalske og dermed musikhistoriske udvikling (med streg under udvikling) finder han derfor i sidste instans i den klassemæssige udvikling i samfundet jf. f.eks. »*Methodologisches Nachwort*«, i hvilket Knepler opstiller en forskningsmodel, der tager udgangspunkt i den universalhistoriske sammenhæng de musikalske fænomener dannes i. (*Geschichte als Weg...* s. 537). Günter Mayer forstøder omvendt almenhistorien som direkte forklaringsfaktor i sin materialistiske musiktolkningsmodel, idet han fastslår, at det er i det musikalske materiale og kun der, musikkens materialitet skal søges. »... det specifikke materielle medium for det musikalske sprog, betragtet som den kunstart, der retter sig mod høresansen, er det musikalske materiale« (*Weltbild–Notenbild* s.48).

Der er altså tale om henholdsvis en ekstern (trancerende) og en intern (immanent) fortolkningsmodel og disse forskellige